

ФОРМУВАННЯ СТРАХОВИХ РЕЗЕРВІВ СТРАХОВИКА ЯК ЗАПОРУКА ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ

Анотація. Висвітлено погляд автора на необхідність змін в управлінні капіталом страхових компаній. Запропоновано заходи щодо вдосконалення процесу формування страхових резервів, виходячи з аналізу вітчизняної практики формування страхових резервів та специфіки страхового сегмента.

Аннотация. Отражен взгляд автора на необходимость изменений в управлении капиталом страховых компаний. Предложены мероприятия по усовершенствованию процесса формирования страховых резервов, исходя из анализа отечественной практики формирования страховых резервов и специфики страхового сегмента.

Annotation. The author's viewpoint on the necessity for changes in the management of insurance companies' capital is elucidated. Measures on the improvement of forming insurance reserves are offered based on the analysis of the domestic practice of forming insurance reserves and the specific nature of the insurance segment.

Ключові слова: страховик, управління, страхові резерви, страховий сегмент.

Сьогодні, коли думки вчених, експертів і практиків щодо можливості повторення або не повторення фінансової кризи в найближчі часи різняться, не викликає сумнівів те, що забезпечення фінансів підприємств і компаній від тих збитків, які можуть виникнути у разі настання кризи, є як ніколи актуальним. Тому проблема, яка досліджується у роботі, є нагальною.

Зміни економічних умов породжують нові проблеми, від вирішення яких залежить стабільність та дієвість страхового ринку. При цьому особливу увагу необхідно приділити рішення питань щодо ефективного управління страховими резервами страховиків, що дозволяє своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища та внутрішнього стану як основи стабільного фінансового становища страхової компанії.

Науковим та практичним проблемам управління діяльністю страховиків присвячено чимало наукових праць таких дослідників, як: Базилевич В. Д., Бігдаш В. Д., Бланк І. А., Гаманкова О. О., Джеймс Д. Ван Хорн, Панченко І. А., Прокопенко Ж. В., Горбач Л. М., Осадець С. С., Плиса В. Й., Шелехов К. В., Юрченко Л. О. та ін. [1; 2]. Але питання формування фінансових ресурсів страховиків в умовах нестабільності ринкової економіки є недостатньо розробленим.

Метою дослідження є виявлення необхідності в удосконаленні процесу управління капіталом страховика та, зокрема, розробка практичних рекомендацій щодо управління страховими резервами страховика.

Об'єкт дослідження – процеси формування та управління страховими резервами страхових компаній.

Предметом дослідження виступають теоретико-методологічні та практичні аспекти управління страховими резервами страховиків.

Як показала остання фінансова криза, саме фінансовий сектор приймає на себе перший удар. Зважаючи на те, що основним інструментом діяльності компаній фінансового сектору виступають фінансові ресурси, основним об'єктом системи забезпечення виступатиме капітал компаній, а точніше – методи управління ним.

Серед головних проблем, які необхідно вирішити в процесі формування системи управління капіталом, є визначення його необхідних обсягів, принципів розміщення, оцінки ризиків його втрати.

Основа фінансового потенціалу страховика складають страхові резерви, питома вага яких дорівнює 85 % у структурі джерел фінансування страхових компаній, що здійснюють страхування інше, ніж страхування життя, у країнах ЄС у 2012 році [3].

Під страховими резервами слід розуміти частину страхового фонду, яка утворюється залежно від видів страхування з метою гарантії майбутніх страхових відшкодувань і страхових сум. При цьому категорія "страхові резерви" є підпорядкованими відносно категорії "фінансові ресурси" [4].

З метою оптимізації процесу формування страхових резервів для забезпечення фінансової стійкості страхових компаній Рабий О. С. [4] пропонує таку модель системи управління страховими резервами, котра включає чотири блоки: управління процесом акумулювання грошових коштів, управління ризиком, управління ощадно-накопичувальним процесом, управління процесом контролю (рисунок).

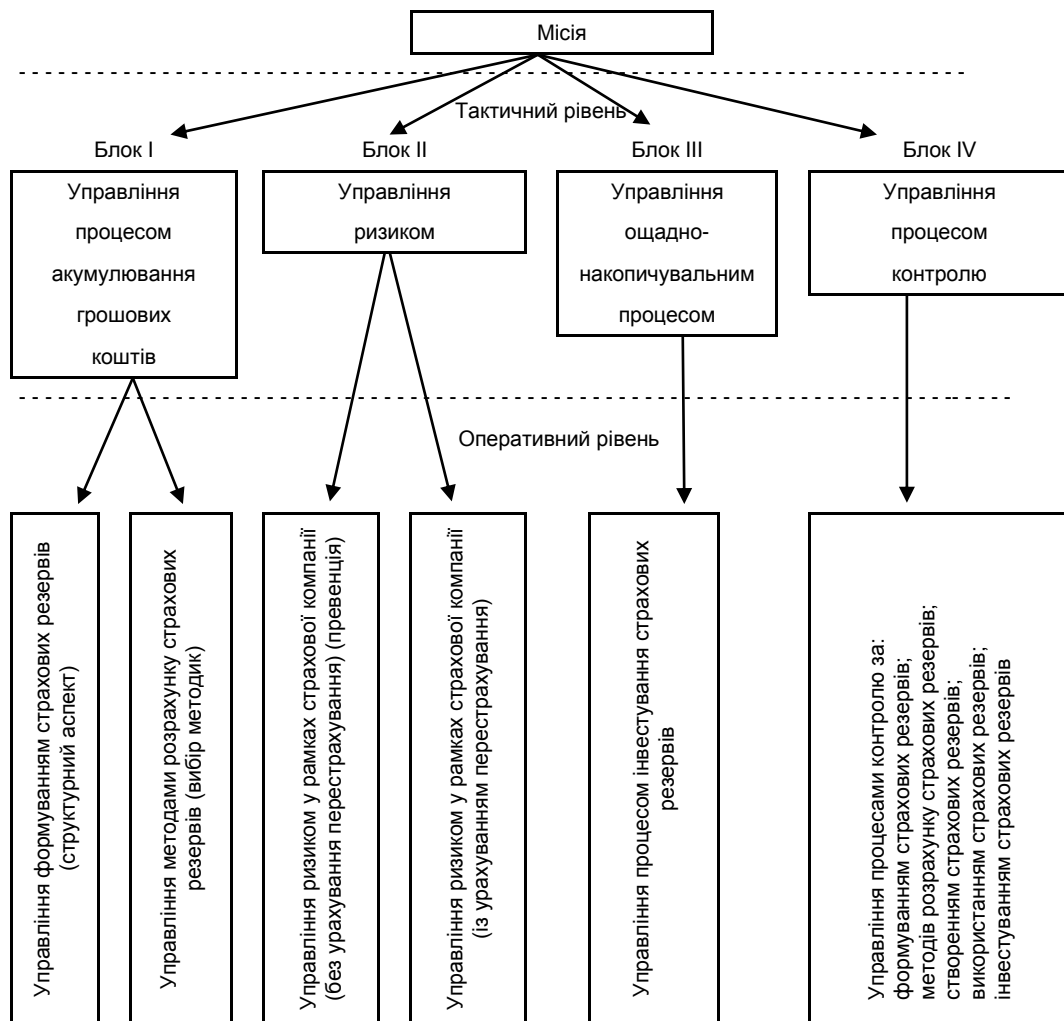

Рис. 1. Система управління страховими резервами [4]

Основним завданням блока I є обґрунтування вибору методики розрахунку страхових резервів, а також визначення розміру за видами страхових резервів (резерв незароблених премій, резерв збитків і т. д.).

Основним завданням блока II є управління ризиком шляхом: передання частини ризику в перестраховування; проведення заходів превентивного характеру.

Основним завданням блока IV є контроль за формуванням та використанням коштів страхових резервів за критерієм фінансової стійкості страхової компанії.

Отже, саме страхові резерви, на погляд Рабий О. С., мають реалізовувати функції управління ризиком та контролю за найбільш ефективним використанням коштів страхових резервів.

Отже, вмиле управління страховими резервами дозволяє своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища та внутрішнього стану страховика і формувати збалансований страховий портфель як основу стабільного фінансового становища страхової компанії.

Але на фінансовий стан страхових компаній, окрім внутрішніх факторів, які були розглянуті, значний вплив справляють і зовнішні фактори, котрі вимагають детального розгляду.

Ці фактори мають бути враховані в процесі формування страхових резервів компаній. До зовнішніх факторів належать:

економічні фактори (рівень конкуренції на світовому ринку, макроекономічні показники розвитку країни, інвестиційний клімат, коливання курсів валют);

політичні (міжнародна інтеграція та глобалізація, страхова, податкова політики, вплив влади на діяльність страхових організацій);

правові (страхове, податкове та цивільне законодавство, судові механізми захисту прав суб'єктів страхування, порядок ліцензування та атестації суб'єктів страхування);

соціальні (рівень страхової культури у суспільстві, рівень довіри населення до страхових організацій, менталітет страховиків) [5].

Для нейтралізації ризиків, спровокованих зовнішніми факторами, необхідно формувати спеціальні резерви захисту від зовнішніх ризиків, а саме:

резерв покриття витрат, пов'язаних із коливанням ділової активності;

резерв покриття витрат, пов'язаних з інфляційними процесами.

Стосовно розміщення страхових резервів українським страховикам варто використовувати закордонний досвід, а саме: досвід страхових компаній ЄС, які пережили минулу кризу краще.

В основу їхньої інвестиційної політики був покладений консервативний підхід. Це означає пріоритетність розміщення страхових резервів у грошових коштах та високоліквідних фінансових активах.

Варто зазначити, що українські ж страховики у докризовому періоді навпаки розміщували кошти у високоризикових фінансових активах.

В управлінні грошовими коштами українським страховикам варто перейти до більш диференційованої моделі розміщення ресурсів, що значно знизить ризик втрати вартості капіталу.

У роботі зазначено необхідність чіткого формування ролі страхових резервів, особливо фонду попереджувальних заходів. Введення такого фонду та використання його коштів, на думку автора, з одного боку, дозволить знизити вірогідність настання страхової події, оскільки ці кошти страховики повинні спрямовувати на превентивні заходи (протипожежні заходи, поліпшення стану природоохоронних об'єктів тощо). З іншого боку, можливість зменшувати базу оподаткування на величину фактично витрачених коштів фонду попереджувальних заходів за державними програмами, що стимулюватиме страховиків створювати такі фонди та нарощувати їх розміри. Слід зазначити, що кошти цього фонду повинні мати строго цільове призначення. Окрім того, введення такого фонду дозволить страховикам переглянути існуючі страхові тарифи. Критерієм для оподаткування повинно бути не обмеження інтересів страховиків, не зменшення їх фінансових ресурсів, а підвищення ефективності використання цих ресурсів. Податкова система повинна, з одного боку, забезпечувати формування доходної частини бюджету, а з іншого, і це головне, стимулювати і регулювати фінансово-господарську діяльність страхових організацій.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Гаманкова О. О. Концепція "Страхового фонду суспільства" в сучасній вітчизняній теорії страхування / О. О. Гаманкова, О. В. Мурашко, О. В. Димніч // Збірник наукових праць. – 2011. – № 17. – С. 51. 2. Панченко І. А. Бухгалтерська інтерпретація сутності страхових резервів // Економіка: реалії часу. – 2012. – № 2 (3). – С. 136–140. 3. Супрун Н. В. Нові підходи до управління капіталом страхових компаній / Н. В. Супрун // Вісник Криворізького економічного Інституту КНЕУ. – 2011. – № 2. – С. 120–124. 4. Рабий О. С. Управління фінансовою стійкістю страховика / О. С. Рабий // Київський інститут банківської справи. Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції "Розвиток фінансово-кредитних відносин в Україні". – К., 2010. – С. 221–224. 5. Салин В. Н. Реформирование системы контроля платежеспособности страховых компаний в странах ЕС / В. Н. Салин, А. А. Клочкова // Вестник финансовой академии. – 2009. – № 2. – С. 62–74.